

D o p i s i.

1. U Vinkovcih, 12 kolovoza 1885. — Veleučeni gospodine! Pročitavši Vaš članak u 3. broju „Viestnika“ od ove godine ob otkriću predhistoričkih groblja od žara, saznao sam tek, nebudući strukovnjak, za važnost ovakovih otkrića za arheološki znanost. Zato se evo latih pera, da Vam javim ob ovakovom otkriću u Hrvatskoj već g. 1878. Te se godine gradila željeznica od Dalja u Brod. Kod sela Neudorfa $\frac{1}{2}$ ure hoda od Vinkovaca naišli su radnici, kopajuć zemlju, u dubljini od 1 metra također na žare. Neudorfski župnik, a moj tast, g. Drag. Stenczel pohri na mjesto i nadje zbilja žare u obliku onih slika na Vašoj tabli; njih 6 do 7 na vrlo malu prostoru; bile su pune pepela i odmah se raspale kad ih čovjek htio izvaditi: u blizini vidjeli se ostanci garišta. Jednu je ipak žaru dosta sačuvanu kući ponio i do prošle godine čuvao. Karakteristično je to, da nije tu nikakvih kovova našao, nego dva kamenita orudja, koja se od njega darovana, već davno u muzeju nalaze. Po njegovu su kazivanju žare sasvim slične onim na tabli naslikanim osobito onoj pod brojem 10.

Neima dakle sumnje, da je i tu grobje od žara, i kad bi se dalje kopalo, sigurno bi se toga još više našlo. Još nešto. Nedaleko od ovih žarah našli su radnici nekakovu peć, što li, od pečene zemlje. Bila je okrugla sa promjerom od 1 metra, a na strani imala puno cievi, koje su poklopci zatvorene bile; žalibože ju moj tast nije našao cielu, jer su ju radnici već porušili bili, tek ostanke njezine je mogao vidjeti. Je li to zbilja peć bila ili što drugoga, ipak neznam, to će biti posao strukovnjaka, koji možda znadu za slično otkriće.

Sudeć po ovih činjenicah, ovdje također leži grobje od žara i to bi još iztočnije i južnije ležalo od Trešćerovačkoga, a tim bi se utvrdio nazor, da su ova grobja iz jugo-iztočne Evrope prama sjeveru išla. Ujedno bi to bilo prvo otkriće po vremenu takovih predhistoričkih grobja od žara u Hrvatskoj (da je onda opisan i za takova pripoznat bio. Ured.).

Ako mislite, da bi bilo vrijedno i dalje tražiti, izvolite Vi shodne mjere odrediti. Što Vam bude mogao pomoći, drage će volje učiniti

Vaš štovatelj prof. Oton Kučera.

2. U Belovaru, 16 kolovoza 1885. Veleučeni gospodine! Kr. podžupanija primila je dopis ravnateljstva arkeol. odjela nar. muzeja od 13 o. m. br. 130, te ja hitim, da Vam odmah ob izkopinah kod Kloštra sliedeće saobćim.

Bivši prošloga mjeseca 2—3 dana u Gjurgjevcu, pripovjedi mi vrlo rodoljub i liepa naobraženja posjednik Josip Nöthig, da je prije nekoga vremena bio u Kloštru i ondje čuo, da pastiri na ujekom pjeskovitom brdašcu (kakovini je Podravina diljem od naravi pokrita) nalaze razne starine, mingjurše, prstenja itd. On je na mjestu dao nešto malo piesak razgrtati i sabrao stvarčice, koje Vam ujedno šaljem. Osim ovakovih stvari našao je on, ili je pak čuo, nesjećam se sada pravo, — da imade i kostih, nu samo goljenica i bedara, i to osovno u zemlji stojećih. Po tome sudi Nöthig, da su mrtvaci bili zakopani u položaju sjedećem. — Sudi nadalje,

da je na onom briežuljku starinsko groblje, jer se je davno već nalazilo stvarih nakitnih i kostih na povećem prostoru.

Ja bih ove stvari bio već poslao muzeju, za koje sam jih i izprosio, ali želio sam prigodom kojega putovanja vidjeti prije mjesto, čemu pak do-sele sgođe nebijaše.

Toliko za sad, a povodom Vašega dopisa podžupanija će izpitati dati čije je dotično zemljište, i nastojati, da se nerazkapa bez nadzora.

Sluga najpokorniji Milivoj Vežić.

3. U Varaždinu, 1 rujna 1885. — Slavno Uredništvo. Na ono što sam napisao o Belom na otoku Cresu u ovom listu („Arkeol. Viestnik“ V. 77—80 i VI. 80—82) pridodao je moj poštovani zemljak, g. dr. Ivan Crnčić u ovogodišnjem „Viestniku“ (str. 82—85) nekoliko novih priloga i opazaka. On kaže pogledom na moje mišljenje o postanku Beloga:

„Što Beli po latinsku pišu *Capisulum*, po tom ja ne mogu odsuditi, kako je Milčetić, da je ono selo rimskoga porijekla. Ta možemo nabrojiti u svojih pokrajinah sto gradova ili sela, koja se po latinsku ne zovu kako po slovjensku, a nisu latinskoga porijekla. Ja držim, da su Slovjeni zvali *Beli* jur 1018. godine“. Najprije o imenu *Beli*.

G. Crnčić može imati pravo, da nam ime *Beli* prikazuje nom. složene deklinacije **БѢЛЫ—Н**. Ima dosta naziva sela, predjela itd., koji su po svom obliku pravi pridavnici, nego obično dolaze u srednjem ili ženskom rodu, a u mužkom samo iznimno. Ja znam samo za *Novi* (u hrv. primorju, kod Gospića i u Bosni), ako li izuzmemo pridavnike postale pomoćju nastavka — ski. A moram opaziti, da sam pregledao popis svih gradova i sela u Hrvatskoj i Slavoniji. To je svakako važno. Cresani i Krčani doista osjećaju *Beli* kano pridavnik, te sklanjaju: Beloga, Belomu itd. Meni se ipak čini, da sam čuo govoriti i: „Beli su“ itd., što je moglo nastati krivim shvaćanjem, kano da bi to bio nom. pl. mužkog spola.

U Hrvatskoj ima *Bela* (u vidovačkoj občini), *Belo* (kraj Broda) i *Bijela* (kraj Daruvara). Dakle samo na Cresu mužki oblik!

Ja nijesam u ostalom nigdje tvrdio, da naziv Beloga polazi baš od kralja Bele, nego sam na prosto priobćio tradiciju ondje sačuvanu o kralju, koji da se je zvao „Beli“; dapače sam iztaknuo bojazan, da su tu priču mogli iskombinovati, zavedeni sličnošću imena, učeni ljudi, koji su iz knjiga doznali za kralja Belu. A do te kombinacije nije bilo tako teško doći, kada znamo, da je hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. doista bježao pred Mongolima u hrvatsko primorje i na hrvatske otoke. Bela je dakle mogao koji čas biti i u Belom; a ime „Beli“ nije moralo tom prigodom nastati, ono može biti puno starije. Ja nijesam tradicije o kralju Beli isisao iz prsta: čuo sam ja od beljskog¹ kapelana, gosp. Nikole Grega, a u kući župnika g. M. Mužine. Ja sam to u prvi mah držao za šalu, dok me nije prijatelj Grego poveo na mjesto, gdje mi je pozvana seljakinja pokazala

¹ Pak kaže: *Beljani*, *bejski*, t. j. *beljski*. Od glasa lj—л odpada kadkad l, a kadkad j.

kuću, u kojoj da je u davнини stanovao neki „kralj Beli“. Više mi nije znala kazati.

Dante je pjevao :

„O voi, che avete gl' intelletti sani,
Mirate la dottrina, che s' asconde
Sotto il velame de' racconti strani“.

Držeći da ima i u mene koliko toliko zdrave pameti, neoklijevam vjerovati, da je faktični boravak kralja Bele u mjestu Belom mogao dati povoda onom pripoviedanju. Gdjekada je samo ime povod priči, ali samo gdjekada, pa to nemora biti u gornjem slučaju.

Što se Beli zove latinski *Capisulum*, g. Crnčiću nije nikakav dokaz o rimskom porijeklu toga mjesta, jer da ima *stotina* hrvatskih gradova ili sela, koja se drugčije zovu latinski nego hrvatski, a da nijesu rimskog postanka. Meni se čini, da je ta tvrdnja g. Crnčića neosnovana za većinu slučajeva. Ako li ne misli g. Crnčić na jednostavni prevod ili izopačenje pojedinih imena gradova i sela, onda će on jedva nabrojiti i jednu trećinu primjera za hrvatske zemlje. Tudja riječ u ovakim slučajima uvijek pokazuje ili tudje porijetlo mjesta ili tudjinski upliv.

Ako li razgledamo primorske gradove, gradiće i otoke, koji imadu kakovu takovu prošlost, naći ćemo, da su većinom ilirskog, grčkog, rimskog itd., dakle *nehrvatskog postanka*, što uvijek potvrđuje i *nehrvatsko ime*. Onuda su dakle prije dolaska Hrvata živjeli drugi narodi.

Zašto nemaju Dubašnica, Poljica, Dobrinj, Orlec, Vrbnik, Predošćica . . . latinskog naziva? Ako li možemo uzeti za istinu, da su Hrvati naselili Beli negdje u 7. vieku, ne zatekavši ondje latinskog življa, ne moramo zaključiti, da nije bilo na onom mjestu Rimljana prije njih. Latini, kojih je bilo i prije i poslie dolazka Hrvata u Osoru itd., mogli su znati za nekadašnji *Cha Fisoie* (g. 1018), *Capysolum Capisulum*, . . . pak su i na dalje zvali tako po Hrvatima obnovljeno i prekršteno selo *Beli*. Ta argumentacija nije nelogična. U ostalom, vjerujući u rimski postanak Beloga, nijesam mislio samo na ime *Capisulum*, što nije nedvojbен dokaz, već sam imao na umu i *rimске starine*, koje su ondje izkopane. A to je momenat, koji se neda tako lako izbrisati, van da se tko posluži doskočicom, da su one starine onamo kašnje donesene bile.

Osim onoga, što sam ja priobćio u ovom listu, spomenuo sam i Fortisa. On je u svom djelu: „Saggio d' osservazioni sopra l' Isola di Cherso ed Ossero“ (Venezia 1771.) natiskao 11 rimskih napisa (str. 135—242). Za dva napisa naročito opaža, da potiču iz Beloga, što je on čuo u Osoru; a po njegovu svjedočanstvu, dao je napise sabrati po svojoj biskupiji osorski biskup Dinarizio (1746—1757.), prenesavši ih u svoju palaču.

Za Beli kaže Fortis: „Caisole dev' essere però stato un luogo importante al tempo di Tiberio, da che varie iscrizioni vi si trovarono, fra le quali una illustre. Egli è probabile, che molte più ve n' abbiano di sepolte sotto le antiche macerie“.

Kod drugog od priobćenih napisa primjećuje: „Questa lapida fu trovata a Caisole, d' onde parecchie altre furono trasportate a Ossero.“

Forse usando diligenza nelle ricerche si troverebbe di che illustrare questo monumento, e 'l paese, che pare sia stato *Caput Insulae* in altri tempi".

Napokon za 4 napis veli: „È solpita su d' un torso di colonna più alto di due piedi, e di circa un piè di diametro. *Fù trasportata da Cavisole o Caisole*“.

Prošloga se je dakle vijeka znalo za više rimskih napisa, koji bijahu nadjeni u Belom; a učenom će Fortisu, koji je s pouzdana vrela erpio svoje viesti, jamačno vjerovati i g. Crnčić. A pošto nadjoše u Belom i svakojakih nakita, bočica i rimskih novaca, može li biti naravnijeg zaključivanja, nego da su ondje stanovali Rimljani prije Hrvata, dakle da je današnje selo Beli rimskog porijetla. Tu nije morao biti kakav osobiti grad, ma da se još g. 1018 zove: „civitas Cha Fisoie“. Tko je bio u Belom, mogao je lako uvidjeti, da je položaj toga mjesta tako nezgodan, te se ondje nije mogao u prošlosti niti će se moći u budućnosti razviti veći grad. Sjeverni dio Cresa i danas je dobro rodan i šumovit, nego su obale svuda pećinaste, strme, bez luka, s toga i nepristupne. Predjel oko Beloga čini neku izninku, te su se za cielo i praktični Rimljani ondje nastanili. A za kašnje došljake Hrvate nije bilo opet ništa prirodnijega, nego da se nasele ondje, gdje su našli živih i vidljivih tragova ljudskog bivstvovanja i kulture. Ta povjest nas uči, da su se barbarski narodi svagdje počeli okupljati oko živih tragova starosjedioca.

I tako se meni čini, da ne imam krivo, kada tvrdim, da je Beli rimskog postanka.

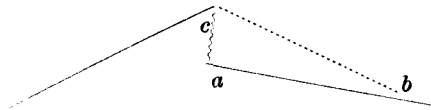
Još nešto. Razni su latinsko-talijanski oblici, pod kojima se javlja Beli u spomenicima: *Cha Fisoie*, *Capysolum*, *Capisulum*, *Capixulum*, *Caput Insulae*, *Cavisole* i *Caisole*. Više je nego vjerojatno, da nas etimologija te rieči vodi na *caput insulae*, a tada bi to bio *Glavotok* (Glava otoka), kako se zove samostan baš vis-à-vis na protivnoj obali krčkoj. Teško je utvrditi, što je od toga dvoga izvor, a što prevod, i što je starije. Kada bi smio odlučiti položaj mjesta, onda bi to ime pripadalo samo selu Belom, koje je na visokoj glavici povrh mora, dočim je suprotna obala krčka nizka, neiztičući se nikakovom visinom. Valja da spomenem i to, da se skrajnji rt na sjevernoj strani otoka creskog zove *Glavina*, gdje je obala strma i nepristupna. Pošto kažu i krčkom samostanu na Glavotoku latinski: *Caput insulae*, bit će da je tome povoda dalo susjedstvo creskog istoimenog mjesta.

Prof. Ivan Milčetić.

4. U Bjelovaru, 9 rujna 1885. — Veleučeni gospodine! Vi ste se kod belovarske županije upitao za nalazište starina u pieskima pokraj Gjurjjevca. ¹ Nu kako od županije nitko vani bio nije, to Vam se evo ja javljam, koj sam u pieskima nedavna probavio pol dana.

¹ Prvu vjest o tom otkriću doniela je »Sloboda« u ovogod. broju 178: »Javlja nam prijatelj iz Gjurjjevca, da je tamo nedavno u piesku otkrito predhistoričko groblje. Košturi pokazuju, da su se dotični ljudi sjedec zakapali. Nadjeno je puno nakita, od kojih su neki od jantara. Stvari biti će dopremljene u narodni muzej, te bi bilo dobro, da se onamo tkogod od nar. muzeja uputi i daljna izkapanja rukovodi«.

Biti će vam poznato, da se od Gjurgjevca pa sve do Drave širi neprekidna pješćara, koja je 2—3 kiln. široka, mjestimice i širja. U toj pješćari ima ovisih, i onizih humaka čistoga, oštrog i prilično krupnoga pieska, koj je na gdjekojih mjestih prepun tinjca. Taj tinjac vidi se na mjestih, na kojih je vjetar izgadio površinu, kao žile po piesku. Ovi humci mjestimice su obrasli veoma riedkom travom, mjestimice počeli su ih lozom nasadjivati, a veći dio je sasvime gol, tako da kad uljegnute u te pieske, da vam se čini Sahara, pusta, žuta, valovita površina. Humci gdigdi mienjaju svoj oblik, jer ih vjetar brije. Svagdje je piesak pun osa pjeskarica, kojih kukuljice ima na miljone. U tiem pieskima izmedju Klostra, Sseveta i Katalone, dakle 1¹/₂ sata od Gjurgjevca, imade mjesta, skoro četvorni kilometar površine, na kojem se te starine nalaze. Na toj površini imade mnogo humaka. Na vrhuncu njihovom nemože se ništa naći. Ali u dolovih imade kosti, uriesa i komadića posuda dosta. Najviše naći je na onih mjestih, gdje je vjetar odnio dio kojega humka. Tako se nalazi tamo jedan humak, koj je sada ovoga oblika



Humak taj imao je nedvojbeno oblik, kojega označuje točkana crta. Na površini *ab* naći je kosti u ogromnoj množini. Ja sam kopao i smierom *ca*, ali nisam našao ništa. Površina, kostima pokrivena, tako je ogromna, da mi se nećini, da bi to bilo groblje, već će biti bojište. To sudim i po tom, što je množina kosti preogromna i veoma nepravilno razmještena. Kosti, koje leže na površini pieska, mali su komadići, te je mjestimice piesak sav biel od primješanih komadića kosti. Imade mjesta, gdje se napaze najviše kosti od lubanja, onda opet mjesta sa drugim kostni. Na novršini često je naći i ljudskih zubi, nadalje zubi životinjskih. Mjestimice neima ništa drugoga već same nekakve veoma tvrde šupljikure, dole i grate vapnene komade, za koje vam ne bi mogao kazati, što su. Kopate i po piesku, naći ćete i u njem kosti, ali su ove tako mekane i prhle, da najvećom pomnjom ne možete izvaditi duljega komada. Vide se dosti u piesku kao bielkasti potezi, koji su mekani kao vapno. Ljudi tamo kazuju, da su našli celihih kosti u piesak kao zabodenihi. Ja najvećim trudom ovaku stojeću kost nemogoh naći. Izim kosti naći je male komadiće zemljeuih posuda, i to na okupu i na velikoj površini. Mislim da Vam je g. Vezic takovoga biserja poslao. Od kakove su tvari ne bi mogao reći, ali ću ih, dok dospijem, analizirati, a rezultat ću Vam javiti. Nadalje sam našao tri čavla od željeza i mjedenoga uriesa većeg i manjeg, mjedenu oblu pločicu uriešenu žicom, kovnu pločicu uriešnu kovnimi krugljicami, srebrni prsten kovan, a ures mu je bio lišće. Na doljnoj strani prsten je razrezan. Sve ovo našao sam na površini. Biserje vam neću risati, jer ga već imate.

Meni bi bilo veoma drago, da mi o svemu tomu vaše mnijenje saobćite. Želite li, da se stvar potanje pregleda i prekopa, bilo bi mi veoma drago, da pošaljete mene na lice mjesta, gdje bi savjestno uradio sve, što se može, i poslao vam sve stvari i one bilješke o pričanju naroda. U okolici ima još i drugih starina, ostanaka gradova, nasipa i t. d. Na jednom mjestu zvući svaki ojači korak, kao da se stupa po kakovom svodu.

Očekujući skori odgovor,¹ ostajem — Vaš štovatelj Gustav Fleischer profesor na realnoj gimnaziji.

5. U Osiku, 22 rujna 1885. — Slavno Uredništvo! U 2. broju ovogodišnjeg „Ark. Viestnika“, g. profesor Ljubić, razpravljajući o Japudiji i predistoričkih otkrićih u Prozoru, navadja, da je rimska cesta morala ići iz Prozora preko Ausancalione u sv. Mihovil, te dalje u Dalmaciju. Nek mi dozvoli slavno uredništvo, da iznesem i ja svoje nemjerodavno mnjenje u Viestniku, a da se laglje približimo cilju, što se tiče štacije Ausancalione, za koju se drži, da je bila negdje oko današnje Kule u Lici. Poznato je, da se je više sela Kvarte nedaleko Perušića protezao ogroman grad, kako to i danas svjedoče ostanci silnih zidova. Nadjere med ruševinam olovne cievi te mozaik podaju nam tvrdnju, da je tuj morao stajati ogroman grad iz rimske dobe. Kako u prvašnja doba nije nitko išao za tim, da se te izkopine sačuvaju, nestalo im je traga. Nu tom se nečudimo: pred koji mjesec naišlo se na starine iz srednje dobe u Medku, pak ih prota pustio zatrpiti! Iz Kvarta je vodila cesta u Perušić. Još se i danas vidjaju tragovi toj cesti kod Perušića, a grad se je morao dizati na istom onom mjestu, gdje se vide danas podrtine turske kule, koju godine 1555 Malkoč paša sazidao. Iz Perušića vodila je cesta u Kulu i to kraj sela Vukšić, a trag toj cesti našao sam blizu jednog vrela iza Vukšića. Odatlen je morala ići preko polja u Kulu. U Kuli pak samoj ima dokaza, da se je tuj u prastaro doba morao dizati ogroman grad. Počam od katoličke crkve, pak do vrela Čekrk, vide se na tjemenu brda tragovi zidinam. Te zidine imaju u obsegu preko pol sata hoda, a odatlen ti pukao vidik na Vrebačku stazu i Velebit. Izpod brda, a tik uz novu cestu, sačuvan je trag zidinam ogromne njeke sgrade. Obseg joj je do 50 m. Kraj ruševine poznaje se trag kotlini za koju se govori, da je tuj bilo jezero.

Pokojni četnik Geno Budisavljević pustio je u Kuli pretražiti gradinu, te je naišao na olovne cievi, valjda od vodovoda, jer u Kuli nema žive vode izim zdenca Čekrk udaljena $\frac{3}{4}$ sata od gradine. Dalje je naišao na tarac od mramora, koji se i danas vidi u hodniku gostioničara Sime Vesanovića u Gospiću. Kod samog zdenca Čekrk nalazi se masivan kamen, izklesan ko korito, a na njem napis sa latinskimi slovi. Nadpis je tako iztrošen, da ga nije moguće snimiti. Med Kulom i Osikom izkopano je pred nekoliko godina ogromno kamenje oblika prizmatičnog. Četiri takova

¹ Ravnateljstvo nar. arkeol. muzeja odgovorilo je i ovlastilo izviestitelja, neka kopa na korist i trošak istoga muzeja. — Ob ovoj stvari izviestio je pomenuto ravnateljstvo i prečast. podarcidjakon i župnik u Gjurgjevcu g. Josip Banješ. I njemu najtoplja hvala. — Željeto je samo, da se jurve izkopani predmeti nerazmetnu, dali na kupu čuvaju dok se znanstveno ne prouče i ne prosude.

kamena još su i danas na Osiku. Jedan je pred kućom kapetana Butkovića, te je dug 14 dem. širok 6 dem. a debeo 6 dem. Svi su pako bez nadpisa. Podješ li iz Kule prama zapadu, doći ćeš do trga Kaševac, na kojem su tragovi zidina, koje su obuhvaćale ogroman prostor. Ja sam tuj izim hrbina od posudja naišao na tarac od masivne opeke eliptična oblika, te na bodež od bakra. Bodež je dug preko 1 dem., šiljat, s oba kraja oštar, a sredinom debeo. Na tražnjem dielu ima luknjicu, kud je prolazio čavao.

Iz Kule je kretala cesta uz Čukovačku kosu u Ostrvicu, gdje je bila gradnja omašna obsega, kako svjedoče tragovi zidina. Iz Ostrvice je morala ići preko Barlota, Vrebca i Mogorića u Sv. Mihovil.

Pred koju godinu izkopao je njeke seljak u Mazaričkoj gradini množinu srebrenih novaca, od kojih njeke ima kapetan Kekić, koji mi reče da su rimski.

Uzev u obzir razne izkopine: olovne cievi, mozaik itd., te tragove cesti i ogromne zidine, nehotice moramo zaključiti, da je kroz napomenuta mjesta vodila rimska cesta u Dalmaciju, i da su tud morali biti gradovi rimski. Najveći pako morao je biti onaj u Kuli, gdje se i mnije, da se je dizao Ausancalione.

Ovo sam napisao, nebi li koji strukovnjak odlučio se poći u Liku, te pretražiti mjesta, a da nam se podpuno razbistre pojmovi o rimskih gradjevinah u ovom kraju. I. Devčić, učitelj i muzeal. povjer.

6. U Korčuli, 1 listopada 1885. ¹ Velučeni gospodine uredniče! Na *Kovačevu briegu*, poviše Slanoga kod Dubrovnika (put zapada daleko 5 sati), je starobosansko groblje, ali je dan danas većinom izrazbijano, te samo postoji pet stećaka: t. j. 1. Stećak, koji se svršuje u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutim unutra. 2. Ploča. Na njoj je štít, a za štítom upravni mač.

Preko *Grede* put *Banića* je nekoliko predh. gomila, a tako isto jedna poviše spomenutoga sela na Rudini.

Selo su *Banići* (odaljeno od Slanoga pò sata put zapada) leno *vojvoda Ohmućevića* (rečenijeh u Popovu Polju Ohmućevića), a to nam svjedoči isto ime sela, a osobito starobosanski kamen sa nadpisom *Nikole Matka rečenog Biliću od plemena Ohmućevića*, sada ugradjen u crkvu svete Magdalene, a njegda prenešen iz crkvice svetoga Andrije. Pod Mravincom (selo daleko od Banića put sjevera pò sata) je na *Ravnini* devet predhistor. gomila, a jedna je ogromna, pa je narod i nazivlje *velikom gomilom*. I ovdje narod priča, da su u gomilama veliki zlikovci, te, da su bili *kamenovani*. Tako je ta ideja u prosti narod uvriježena, da i dan danas u Hercegovini narod baca kamenje na njeke osobite gomile.

Na Miholju je Krstu, daleko od Mravince put zapada oko 20 časa. drevna crkvice, a kod nje četiri starobosanske grobnice. 1. Ploča. Na njoj je štít, a za njim mač. Razdieljen je štít popriečno s lieve put desne pàsom. U gornjoj mu je strani polja polumjesec okrenut put lieve. 2. Ploča (razbijena). Na njoj je zvijezda sa osam trakova. 3. Ploča. Na njoj je

¹ Viestnik 1885, st. 85.

mač poput bodca. 4. Ploča zarubljena. Na njoj je štit, uži u dnu, a za njim mač. Na ogradi je spomenutoga groblja pobijen krst † uklesan na pločici, t. j. s jedne strane izkopan, a s druge oskočen. — Malo podalje je put zapada selo *Čepikuća*. U selu je kod Mratinove crkve na goloveti šest stećaka, te jih narod zove *Novakovo greblje*. Po svoj prilici ovo je greblje porodice *Novakove*, kao što je u Hercegovini (kako mi priča *Jozo Marčinko* iz Čepikuća) *Naranče* greblje na *Glumini* (opisano u *Viestniku*). Rek bi, da je svaka imućnija porodica u Herceg-Bosni imala svoje posebno greblje, pa se stoga opaža na dosta mjesta samo po nekoliko grobnica i u omanjijem selima. Negdje se i selo prozvalo po porodičnomu groblju, kao n. pr. *Oprašići, Brankovići* itd.

Na *Novakovu su greblju* sliedeći steći: 1. Stećak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutijem unutra. Na glavi mu je (okrenutoj put podneva) štit. Preko štita je popriečno veliki pás. U gornjoj mu je strani polunjesec okrenut uzgori (malko nagnut put zapada), a u donjoj strani kao zvijezda sa šest trakova. Za štitom je upravni mač. Oko samoga štita ploča je zarubljena na granje. S gornje je strane stećak zarubljen granjem, te je urešen u bassor. arhitektonički sa osam redova stupova vezanijeh ili skopčanijeh tupijem kutom. S nogu je čovjek na konju okrenut put sjevera. Konj leti u propanj. S donje je strane stećak narešen arhitektonički sa sedam redova stupova, te se ponješto razlikuju od stupova na gornjoj strani. 2. Stećak poput ploče. U vrhu je ravan 3. Stećak u vrhu ravan. Zarubljen je granjem. Sada je prevaljen. 4. Stećak u vrhu ravan i zarubljen granjem. Sada je prevaljen. 5. Sličan je opisanomu. 6. Stećak kao pod br. 4., ali bez simboličkih znakova.

Na *Dobrštaku* su (vodi) kod Mratinove crkve sliedeći spomenici: 1. Ogromni stećak. U vrhu je širi. Vrijeme ga je iztrošilo. 2. Na vodi je kamenica duga m. 0·90; šir. m. 0·57. Sa dvije su strane oko ovoga spomenika krasni uresi (kao kručice) na granje. Spomenuta je kamenica izdubljena po svoj prilici u ravnomu stećku.

Još je ovdje upotrebljeno nekoliko spomenika za kamenice i počivala, kao n. pr. stećak zarubljen na granje sa pruteima. Pričao mi je Stjepan Hadžija iz Čepikuća, da su Bosanci kopali u ovomu groblju za zavjet kod *dobre i zdrave vode*, t. j. *Dobrštaka*. Oni bi čak iz Bosne nosili kosti svojijeh pokojnika, a da jih snjeste u ovu zavjetnu zemlju. Ovdje mi je to toliko uzporediti *Dobrštak* sa *Vidoštakom*, te i opaziti, da je ovo prvi put, da narod ima jasan pojam, da su ovo starobosanski spomenici, jer jih inače svak, gotovo bez iznimke, drži za *grčke ploče*, a to ne samo u Dalmaciji, nego i u Herceg-Bosni.


Za Mratinjom je crkvom, na njivi *Krilovića*, dvadeset i šest spomenika, te jih je nekoliko ugnuto u zemlju. 1. Ploča. Na njoj je krasno ukrošan u bassor. krst †, a sa strane u vrhu dvije ruže. 2. Ploča. Na njoj je ogromna ruža, al se sada jedva pozna. 3. Stećak (u vrhu ravan) skopčan sa postavkom. Urešen je velikijem granjem, al je kamen u lišaju, pa se jedva jedvice razsaznaje. 4. Stećak na postavku. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutijem unutra. Zarubljen je i urešen ogromnijem granjem, al je žalibože sada dosta pokvaren. 5. Ploča. Za-

rubljena je pásom, a na njoj je udubljena kao zdjelica ili vienac. 6. Stećak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutijem unutra. Naokolo je zarubljen. 7. Stećak. U vrhu je ravan, te je prosto zarubljen granjem. Ovdje je izrazbijan gdjekoji stećak, te ugradjen u medje po njivi, a tako isto i u drugoj njivi su (put zapada) u medjama četiri spomenika, te mi je opaziti, da su tri prosta, a na jednomu je (stećku u vrhu ravnu) na glavi ogromni štit.

Izpod njive je sedamnaest stećaka poput ogromnijeh ploča. 1. Ogromna ploča. Na njoj je udubljen krst †. 2. Velika ploča. Zarubljena je prosto granjem. 3. Stećak, poput ploče, u vrhu ravan (sada je ugradjen u medju). Na glavi mu je veliki bassoriliev, t. j. čovjek (do pása) uzdignutijeh ruku prama nebesima kao da prosi u Boga milost. Slabo je ukresan, a jeli ideja velika, te označuje način molenja kod starijeh slovinaca. Ovo se može uzporediti sa narodnom pjesmom:“ . . .

Od tala je na noge džipio
Pramu nebu ruke podignuo
 Hvala Bogu i današnjem damu . . .“

4. Ploča (sada je pokvarena). Na njoj je ogromni krst u bassor. †. Mimogrede mi je ovdje opaziti, da je u ovomu groblju do dvadeset i dva novija spomenika ovoga vieka sa ćiriliskijem nadpisima na krstovima, pa su se u istomu groblju kopali Hercegovci za prošloga ustanka.

U ogradi, t. j. u sadašnjemu latinskomu groblju, oko Mratinove crkve, je po prilici oko dvadeset starobos. spomenika. 1. Stećak (ugradjen uz vrata na groblju). Na njemu je ogromni krst †. 2. Veliki stećak. Naokolo je urešen velikijem granama. Na stećku je lieva ruka, niže ruke kao ptica, a izpod nje . Ovaj je stećak ugradjen u crkvu, a tako jih je ugradjeno još nekoliko, ali su bez znakova. 3. Ploča. Urešena je granjem. 4. Ploča (za crkvom). Zarubljena je dvostrukom crtom. Na lievoj je strani mač, a s desne križ u vrhu poput liljana (krina). 5. Ploča. Na njoj je kupa slabo ukresana. Ova je ploča okrnuta s desne strane, a duža je m. 2·02 em., šir. m. 1·22. 6. Ploča. Na njoj je upravan mač. 7. Ploča. Na njoj je ogromna ruža, a zarubljena je narodnijem uresima, t. j. babcama. U baštinu su (kod crkve) ugradjena četiri stećka poput ploča, a na jednomu je lieva ruka.

Uzgrede mi je opaziti, da i ovdje narod (kao u Hercegovini) gradi grobnice od dobro kresana tesanika poput četverouglastijeh sarkofaga sa krtom na čelu grobnice. Na glavi je grobnice otvor kao na peći, pa pokojnika polože u nutra (kao u kakvu sobicu) na gredice, te tako ostane mrtvo tijelo nad rupom, da se toči. Opazio sam i koji nadpis, ali takom latinicom, da ga je gotovo nemoguće razaznati. Ovo sam samo spomenuo, jerbo ovi noviji grobovi imaju oblik kao ravni stećci starobosanski, pa se vidi, da je to po tradiciji, ali narodu sila osmanska nije dopuštala, da iznaša onake *kolose kao za samostalne dobe*. Još je u Trnovi kod Slanoga nekoliko starobosanskijeh spomenika, a kod sela Topole, blizu Stona, pod Cotovom je kućom ploča sa nadpisom, ali to joštera nijesam izpitao. Poviše Čepi-

kuća (k sjev. pô sata hoda) put Hercegovine četiri su predhist. gomile na mjestu *gomilama*, a daleko sat i pol dvije kod *Ogradjenice*.

Što sam do sada u dopisu opisao, to je sve u Dalmaciji. U njoj je malo starobosanskih spomenika,¹ pa i što postoji nije tako veličanstveno kao u Hercegovini, te s toga nekropola u Čepikućima (neka je izrazbijana) zauzimalje u tomu pogledu dosta odlično mjesto.

Vaš Vid Vuletić-Vukasović.

Razne viesti.

Bericht über eine Reise in Dalmatien. (Archaeol. - Epigraph. Mittheil. aus Oester.-Ungarn. Jahrg. IX. Heft 1. Wien 1885. 1—84.). — Ovo je obširno izvješće o putovanju po Dalmaciji god. 1884. slavno poznatih arkeologa *O. Hirschfelda* i *Rob. Schneidera*. Prvi je pazio na sabiranje nadpisa, te je na izvornicima izpravljao, što bijaše od prije netočno izdano, a do sada neizdano za prvi put na svjetlo iznio (*Inschriften str. 1—30*). Drugi se je pako bavio opisivanjem slikovnih spomenika (*über die bildlichen Denkmäler, str. 31—84*). Gosp. *Hirschfeld* iztaknuje najprije veliku važnost Dalmacije u ark. pogledu; označuje najglavnija mjesta, gdje bi se izkapanja izvesti inala; zagovara misao, da se u Spljetu ustroji centralni muzej, te skrajnu nuždu, da se za taj muzej osobita sgrada podigne, i da mu se godišnja dotacija poviši za nabavu predmeta, koji se dnevice otkrivaju navlastito u Solinu, gdje jih često dolazeći stranci nabavljaju i preko granice raznose. Rječ Mommsenova nasljednika vriedi junačno, da se što prije uvaži. Potreba je i za profane očevidna. Navadja zatim liepi broj nadpisa, medju kojimi jedan osobite važnosti našast lanjske godine na Braču, pol sata iznad Spljetske, skupa sa mnogo drugih klesarskih radnja stranom nedovršениh, po čem sudi, da je tu bila kamenita ruda (*V. Viest. 1880, str. 80*). U tom nadpisu spominju se *thermae Liciniane Sirmi*. t. j. za vladanja cara C. Pub. Licinius Valerianus (253 do 1560) sazidane. Mi smo ovoga ljeta te kupelji velikom stranom otkrili.

S druge strane g. *Schneider* opazuje, da su slikovni dalmatinski spomenici samo djelomice i to amo tamo i nepodpuno opisani bili, te toga radi da jih sada na svjetlo izdaje, u koliko su mu poznati. Od nekotjih prilaze slike za bolje razjasnjenje tunača. — Najprije veli, da izpod rimskih u riedko se pomalaju ostanci grčke umjetnosti. Spominje novce grčkih naselbina i ilirskih kraljeva, te kaže da jedino *Issa*, g. 390 naseljena od Parija pod zaštitom Dioniza Sirakusanskoga, bijaše čisto grčki posied (*Gebiet*);

¹ Ima jih sjaset, i to ne manje važnih i liepih od Hercegovackih; dapače po našem mnienju najstariji od ovih spomenika predstavljali bi prva doba hrvatske kulture, vrieme samostalnog vladanja hrvatskih knezova. Hrvatska sedmoga do devetog stoljeća obuzimala je sve krajeve, gdje se takovi spomenici nalaze. Devetog stoljeća dočim se širila na sjevero istoku, gubila je na jugozapadu a ovakovu opisuje Potfirogenit. Običaj pako ovakovih grobova potraja i na dalje na istom prostoru. U krajevih prvo od Srba posiednutih ovim nema ni traga. Uredništvo.

a za dokaz navadja posude načina apulskog ondje samo našaste, i jedan nadpis sada u Spljet. muzeju. Opazit nam je, da naseljenje Parija pripisuje se otoku Hvaru (Pharos) a ne Visu, da posude iste vrsti kao one našaste na Visu nalaze se danomice u Starom Gradu i na Korčuli i inudje; da nadpisa grčkih našlo se i u Starom Gradu i na Korčuli (V. Viestnik 1883 str. 97. 1884 str. 14), te da Hvar i Korčula za ono doba iste su kulture kao Vis (*Issa*). G. Schneider piše dalje, da i kašnji spomenici dalmatinski, uza sve romaniziranje one države, siećaju na način grčki i bizantinski, te opisuje votivne slike Pana i Ninfa kao spomenike osobite vrsti siećajuće više na način grčki nego na rimski. Zatim nabraja ostale slikovne spomenike dalm., te najprije tri iz Solina, koji se sada nalaze u zem. muzeju u Zagrebu. Veli o Apolu, da ga osim glave vidio nije, pošto je onda bio zastrt, a ipak dodaje „dass derselbe seiner Wendung nach dem Körper (koga vidio nije) nicht entspricht, ist deshalb kaum von Belang, weil er ja überhaupt weiblich ist und den Typus der Aphrodite (kakove?) unverkennbar an sich trägt“ kao da glava Apolina nije obično ženskoga izraza. Zagrebački Apollo sav je istoga načina; jednom ciel, za propasti Solina u komade razstavljen, g. 1863 bje iznova u Beču od akad. prof. Kaisera pod upravom prof. Conzea u jedno sastavljen, a ova dva vještaka neopaziše, da je to njeka smješa od raznih komada. Isto je tako sudio i dobro poznati arkeolog Franjo Pulski. O ovom za sada dosta. Opisuje dalje veoma točno jedan torso careva kipa, i *cippus* za rezbarijama nekoga *Asidonius Agatopus*, koj je pravio svieće (ceriolarius). Izostavio je drugi torso od ženskog kipa naravne veličine dosta liepo izdijelan, koj polazi iz Nina.

Opisuje dalje slikovne spomenike, koje je opazio u Rabu, u Zadru, u Kistanjih, u Muću, u Sinju (Čitluku), u Košutih, u Trogiru, u Kastjelih, na Solinu, u Spljetu, u Makarskoj, u Opuzenu, u Vidu, u Ljubuskom, u Staromgradu, na Visu, u Captatu, u Risnu, u Perastu, i u Kotoru.

Za nas je osobito važno, što veli na str. 52 o nekome spomeniku sahranjenju u prirodos. muzeju zadar. gimnazije: „Ein auf der Insel Brazza gefundenes Grabstein aus Kalkstein, 0.62 hoch und 0.37 breit, mit einem zackenförmigen Abschluss oben und einem Einsatzzapfen unten, zeigt über einer unverständlichen Inschrift in überaus rohen Reliefe einen Mann in Vorderansicht mit kugeligen Kopfe, unförmlichen Ohren, quadratischem, diagonal durchfurchtem Körper und dünnen Armen. Es schwingt in der Rechten eine Harpune gegen einem Delphin. Die Beine der Figur sind plastisch nicht ausgedrückt. Ich zweifle nicht, dass dieses barbarische Bildwerk altslavischen Ursprungs ist.“ (A o portalu stolne crkve u Trogiru ni rieće!)

U istom svezku na str. 135—144 g. S. Frankfurter nastavlja svoje izvješće (*Epigraphischer Bericht aus Oestereich*), izpravljajuć nadpise po Mommsenu izdane u glasov. djelu „*Corpus Inscr. Latinar., Tom. III.*“ spadajuće na dolnju i gornju Panoniju, i to mal ne izključivo po „*Viestniku hrv. arkeol. društva.*“

Starine rimske iz Mitrovice. — Pod ovim naslovom opisali smo na str. 11 ovogodiš. Viestnika starine poslana ark. odjelu od muz. povjerenika preč. opata i župnika u Mitrovici Paja Milera kao plod izkapanja

njekog Adolfa Hytreka na drž. troškove, te smo primjetili, da o njih ne-možešno ništa do datiosim što same kažu, pošto pri ruci nismo do onda imali nikakova ni javnog ni služ. izvještaja od strane pomenutog izražitelja. Kašnje (8. velj. 85) Vis. vlada blagoizvolila je dostaviti muz. upravi njeko Hytrekovo pismo, koje on zove izvješće (*Bericht*, dakako nemački), ali je sve drugo nego to.

Pod A. u malo redaka opisuje basiliku sv. Synerota i prinadležeci joj *coemeterium*. Tu veli: „Podpisani tvrdio je već god. 1882 na temelju nadpisa, da je u starom Sirmiumu 1) bila grobna basilika mučenika Synerotesa, i 2) da je kraj ove basilike bio starokršćanski *coemeterium*. Ova njegova tvrdnja potvrđena je izkapanjem na licu mjesta.“ — Još godinu prije nego je taj Hytrek ni vidio Hrvatske, znalo se i o basiliki sv. Synerotesa i o *coemeterium*. Ostaneci su basilike sve naokolo virili, a grobovi oko nje su na svietlo izlazili uz svako kretanje onoga vrta. O tom nas uvjeravao gori pomenuti mitrovački župnik puno prije nego je Hytrek i znao za Sirmium; a ona dva nadpisa, koja na sve to najjasnije pokazuju, bjhnu ondje već davno otkrita (*Viestnik* 1883 str. 19). Stranac Hytrek bio bi veoma zaslužio, i nam i znanosti pripomogao, da je svu pomnju stavio na otkriće groba samoga mučenika Synerotesa, te njegovih kosti, i da je ostanke basilike nepovriedjeno ogolio i ogradom opasao i sačuvaov. On je naproti uprav vandalički sve srušio il u zemlju zakopao. Je li je barem sgradu i *coemeterium* snimio, to se pravo nezna. Njeki tvrde, da su naerte kod njega vidili, a i sam je očitovao muz. ravnatelju, kad mu predavao njeke malenkosti izkopane ili sakupljene za muzej u Mitrovici, da su glavna dobit u tom njegovom radu uprav ti naerti, i da će jih muzeju predati. No malo zatim odjuri iz Hrvatske „insalutato hospite.“

Ad B. nabraja predmete, što je on izkopao i dobio za muzej od ravnateljstva kr. realke u Mitrovici; te dodaje, da je za one dvie ploče, koje spominju mučenika Synerotesa, izplatio slavni naš Moccenas bisk. Strosmajer 50 for.

Ad C. polaže račun od potrošenih 728 for. 30 nov. Taj račun je pravi *unicum*. Dosta ovo. Osim svojih dnevnica za 57 dana izkapanja (285 fr.) dodaje: 43 *Tage* (*Vermessungen, Terrainstudien*) diurnen 215 for.

Nadpis našast u Rimu, a za nas veoma važan. — U zasjedanju od 20 ožujka 1885. arkeol. zavoda u Rimu, (*Bullettino dell' Istituto di corrispondenza archeologica* 1885, p. 71.) izvješćuje prvi tajnik istoga zavoda slavno poznati Dr. Henzen o jednoj ploči iz mramora vis. 0.455, šir. 0.441 sa redci prugami razstavljenimi našaštoj u Rimu i nabavljenoj od g. Tyskiewicz-a, sa nadpisom, kako sledi:

D ◊ M ◊ S ◊ AVR . VERO . MIL . CHOR
VI . PRET . 7 . BLICISI . STVP . XIII . NAT .
PANNON . PEDE . SIRMESE . PAGO MA
RTIO . VICO . BV DALIA . QVI . XIT . AN
X . L . M III . D . XV . MIL . T . IN L . I . ATIVT
RICE ŠTVP . III . AVR . MARCELLVS

ET · AVR · IVSTINVS · AVR · FLORINVS · VAL ·
AVIT · IANVS ET · OMNES · COMANIPVLI · SVI ·
DE RE · IPSIVS · B · M · F · EX · X · MILIBVS

Po Henzenu ovaj vojnik *Aurelius Vero* bjaše od šeste čete pretorske a od satnije *Blicisiusa*, gdje je ob služio bio 14 plaća, poklem je već četiri godine u legiji *Prima Adjutrix* služio. Nadpis je iz 3 stoljeća, a bi postavljen, kad su se za one čete novaci brali u legijah. Bjaše rodom iz dolnje Panonije. *Pede Sirmese* znači kotar Sirmiuma. Mjesto, gdje se on rodio *Pagus Martius*, nepoznato; dočim je *vicus Budalia* spomenut u Anton. putopisu (str. 131, 232 i t. d.) kao 8 milja daleko od Sirmiuma. I putopis Hierosol. str. 562 zove ga *Vudalia* kao *mutatio*.

Riedki novac Vlaški. — Gosp. Vinko Iv. Zanić, gimn. profesor u Senju, koj se hvalevriedno numizmatikom bavi, poslao je ovih dana arkeol. odjelu nar. muzeja otisak jednoga novca, s molbom, da mu se raztumači. Novac glasi ovako:

† ω ВЛЯДП-СДЯ ДНСЛЯВ (zadnje ЯВ složeno). — Kaciga, na kojoj orao lievo okrenut, a glavom desno.

‡ † ω ВЛЯДНСЛ ВОПВОДЯ ГИЬ. — Nadpis kao u predku teče medju dva okrugla naokolo uz rub. Po sriedi vidi se po duljini na dvoje razstavljen štit (grb), u kom desno polumjesec lievo okrenut, a pod njim šestopera zvijezda, lievo pako tri popriečne grede (Querbalken).

Po izvještaju g. Zanića veličina novca jest $2\frac{1}{2}$ po Mionnetu, a težina pol grama samo, dočim podpun bi imao 1 gram. Bi izkopan prošle godine u Trojni na otoku Krku po prilici tamo, gdje se križa put u Krk sa putem u Punať.

Ovaj novac pripada Vladu II (Vladislavu) Drakulu, sinu Mirca II, vojvodi Vlaškomu, koj umrie god. 1446. Novee vojvoda moldavskih i vlaških opisao je ponajbolje Demetar Alež. Sturdza u „Numismatische Zeitschrift IV Bd. Wien 1875“ str. 44—129. Od vojvode Vlada II opisuje Sturdza dva razna novca na str. 101, te prilaže na Tab. III. sl. 4, 5 i njihov naert. Novac Zanićev od ovih je u nadpisu ponješto različan.

Muz. ravnateljstvo zamolilo je g. Zanića, da mu taj novac odstupi, pošto ga u muz. sbirci nemamo.

Odkriće zlatnih novaca. — U selu Mali Poganae kraj Sokolovea pasla je 3. srpnja t. g. na državnom pašnjaku (zakupnik E. Weisz iz Zagreba) kći Tode Matijaševića. Seljakinja opaziv, da se krava porezala na posudi, koja je iz zemlje virila, priskoči onamo, i izkopavši posudu, nadje ju punu puncatu zl. dukata, okolo 300 komada, koje podjeli sa nekim pastirom medjutim nadošlim, da vidi to čudo. Novci spadaju na XV i XVI stoljeće. Dakako uz prvu viest sletiše se ondje židovi, i uz malu odštetu mal ne sve pobraše, raznesošē i razprodaše. Ni občina ni podžupanija, akoprem u vrieme (občina isti dan) o tom obavieščeni i uzprkos jasnih vladinih naredba, neučiniše ni koraka, da to blago spase državi i muzeju; samo onda, kad dobiše opomenu od strane ravnateljstva arkeol. odjela narodnoga muzeja, bar prividno sbudiše se, da nješto oprave, ali bjaše kasno.

Najviše je kriva Sokolovačka občina, koju treba na odgovor pozvati (V. Sloboda br. 165).

Zrinjskiewa kovnica. -- Pod ovim naslovom upozorili smo naše zemljake na novce, koje je god. 1531 kovao u svoje ime uslied carske dozvole grof Nikola Zrinjski u Kostajnici (V. *Viestnik* 1884 str. 63, 91 i 126), kojim još nema nigdje traga. Kad ovih dana primismo *Catalog der nachgelassenen Sammlung des sel. Herrn Dr. Alex. Missong zu Wien. i t. d. Frankfurt a. M.*, što će se ondje razprodati na dražbi 16 studenoga tek. god. U tom popisu na str. 74 nalazi se:

3208 Nikolaus Zriny. Groschen mit Brustbild und Wappen. Z. g. e. Sehr selten.

Ravnateljstvo arkeol. muzeja obratilo se namah na g. Ad. Hess-a u Frankfurtu, neka taj novac po mogućnosti nabavi za našu muz. sbirku.

Stara slika majke božje. — Po dopisu našeg povjerenika u Valpovu M. Lončarevića, g. učitelj J. Mesić našao je ondje kod svoga susieda (udove Krvarie) staru veoma liepu i dobro uzdržanu sliku Majke Božje sa djetecom u naručju na jednostavnoj jelovoj dašćici, od koje nam isti povjerenik i naert prilaže. Isti primećuje: „da u onoj okolici imade, i to najviše kod seljaka, slika veoma zamašne vrijednosti, ali ih dotični posjednici prodati neće, akoprem ovake i slične slike za njih bas nikakove vrijednosti nemaju.“ Upozorujemo na to slav. upravu naše galerije slika, prije nego jih strani pokupe i odnesu.

Bullettino di arheologia e storia dalmata. Anno VIII. 1885.

Nr. 7. — 1. Iscrizioni inedite. — 2. Descrizione delle lucerne fittili, che si conservano nell' i. r. Museo di Spalato. — 3. Prinusak poznavanju starina rimske Liburnije. — 4. La Narenta o Paganja. — 5. Serie dei reggitori di Spalato. — **Nr. 8.** — 1. Iscrizioni inedite. — 2. Descrizione delle lucerne fittili che si conservano nell' i. r. Museo di Spalato. — 3. Prinusak poznavanju starina rimske Liburnije. — 4. La Narenta o Paganja. — 5. Serie dei reggitori di Spalato. — **Nr. 9.** — 1. Iscrizioni inedite. — 2. Descrizione delle lucerne fittili, che si conservano nell' i. r. Museo di Spalato. — 3. Prinusak poznavanju starina rimske Liburnije. — 4. La Narenta o Paganja. — 5. Serie dei reggitori di Spalato.

Старинар 1885. Бр. 3. — 1. Римски гробови у облику бунара, од М. Валтровића. — 2. О старини манастира Петковице, од Араг. С. Милутиновића. — 3. Халка на вратима породице пл. Арнерића у граду Корчули (Далмација), од Вида Вулетић-Вукасовића. — 4. Дописи из Прибоја, од Душана Сабовљевића. — Разне вести, од М. В. — Са једном литографисаном таблицом.

J. J. A. Worsaae, — jedan od najglasovitijih arkeologa a imenito paletnologa naše dobe, po obavjeti kr. društva sjevernih arkeologa u Kodanju (Copenhagen) na naše arkeol. društvo, preminuo je 20 prošl. kolovoza u onom gradu. Bjaše danskim ministrom za nastavu, i već od 20 god. podpredsjednikom pomenutoga društva i njegovim neumornim radnikom. Napisao je sjaset znanstvenih djela i razprava, neumrlim viencem slave okrunjenih. Slava mu!